

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2018. gada 6. jūnijā

lietā Nr. 2017-21-01

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Sanita Osipova, Aldis Laviņš, Gunārs Kusiņš, Daiga Rezevska, Jānis Neimanis un Artūrs Kučs,

pēc Svetlanas Blohinas (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) konstitucionālās sūdzības,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, kā arī 19.² un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2018. gada 8. maija tiesas sēdē izskatīja lietu

“Par Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma 41. panta pirmās daļas 1. punkta “d” apakšpunkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam”.

Konstatējošā daļa

1. Saeima 2004. gada 7. aprīlī pieņēma Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likumu (turpmāk – OCTA likums), kas stājās spēkā 2004. gada 1. maijā.

OCTA likuma 41. panta pirmās daļas 1. punkta “d” apakšpunkts tā sākotnējā redakcijā paredzēja, ka apdrošinātājs ir tiesīgs iesniegt regresa prasību pret ceļu satiksmes negadījumu izraisījušā transportlīdzekļa vadītāju, ja tas apzināti nav ievērojis šajā likumā noteikto apdrošināšanas gadījuma pieteikšanas kārtību.

2007. gada 27. septembrī tika pieņemts un 2007. gada 1. novembrī stājās spēkā likums “Grozījumi Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likumā”. Ar šo likumu citstarp OCTA likuma 41. panta pirmās daļas 1. punkta “d” apakšpunktā tika noteikts, ka apdrošinātājs ir tiesīgs iesniegt regresa prasību pret transportlīdzekļa vadītāju, kas ceļu satiksmes negadījumā nodarījis zaudējumus trešajai personai, ja tas nav iesniedzis aizpildītu saskaņoto paziņojumu šajā likumā noteiktajā kārtībā vai nav sniedzis informāciju par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem apdrošinātājam pēc tā pieprasījuma (turpmāk – apstrīdētā norma).

2017. gada 14. decembrī tika pieņemts likums “Grozījumi Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likumā” (turpmāk – 2017. gada 14. decembra grozījumi OCTA likumā). Ar šo likumu OCTA likuma 41. panta pirmās daļas 1. punkta “d” apakšpunktā tika noteikts, ka apdrošinātājs ir tiesīgs iesniegt regresa prasību pret transportlīdzekļa vadītāju, kas ceļu satiksmes negadījumā nodarījis zaudējumus trešajai personai, ja tas nav iesniedzis aizpildītu saskaņoto paziņojumu apdrošinātājam pēc tā pieprasījuma, lai apdrošinātājs varētu pārliecināties par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem. Vienlaikus OCTA likuma 41. panta pirmās daļas 1. punkts tika papildināts ar “d¹” apakšpunktu, paredzot, ka šādas tiesības, proti, tiesības iesniegt regresa prasību, apdrošinātājam ir arī tad, ja transportlīdzekļa vadītājs, kas ceļu satiksmes negadījumā nodarījis zaudējumus trešajai personai, nav sniedzis informāciju par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem apdrošinātājam pēc tā pieprasījuma, lai apdrošinātājs varētu pārliecināties par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem. 2017. gada 14. decembra grozījumi OCTA likumā stājušies spēkā 2017. gada 16. decembrī.

2. Pieteikuma iesniedzēja – Svetlana Blohina – uzskata, ka OCTA likuma 41. panta pirmās daļas 1. punkta “d” apakšpunkts redakcijā, kas bija spēkā līdz

2017. gada 15. decembrim, neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. pantam.

Pieteikuma iesniedzēja, vadot transportlīdzekli, esot bijusi iesaistīta ceļu satiksmes negadījumā un pēc tam negadījuma vietā aizpildījusi saskaņoto paziņojumu. Apdrošinātājs, ņemot vērā ceļu satiksmes negadījuma apstākļus, atzinis, ka Pieteikuma iesniedzēja ir atbildīga par ceļu satiksmes negadījuma izraisīšanu. Tā kā Pieteikuma iesniedzēja nebija iesniegusi apdrošinātājam savu saskaņotā paziņojuma eksemplāru, apdrošinātājs, pamatojoties uz apstrīdēto normu, iesniedzis regresa prasību. Šī prasība esot apmierināta, un Pieteikuma iesniedzējai esot jāatlīdzina apdrošinātājam radušies zaudējumi.

OCTA likumā esot noteikts ceļu satiksmes negadījumā iesaistīto personu pienākums paziņot apdrošinātājam par apdrošināšanas gadījuma iestāšanos. Tādējādi apdrošinātājs tiekot laikus informēts par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem un varot izskatīt prasības par materiālo zaudējumu kompensēšanu. Saskaņotajā paziņojumā tiekot atspoguļoti visi būtiskie notikušā ceļu satiksmes negadījuma apstākļi. Turklāt saskaņotā paziņojuma saturam piekrītot abi transportlīdzekļu vadītāji un to apliecinot ar savu parakstu uz abiem saskaņotā paziņojuma eksemplāriem. Atšķirība starp šiem eksemplāriem neesot iespējama.

OCTA likumā esot noteiktas arī apdrošinātāja tiesības iesniegt regresa prasību. Pieteikuma iesniedzēja uzskata par pamatotu regresa prasības celšanu pret personu, kura ir atbildīga par nodarītajiem zaudējumiem. Proti, tā esot pamatota tad, ja ceļu satiksmes negadījumu izraisījušā transportlīdzekļa vadītājs tieši ar savu darbību ir radījis zaudējumus. Savukārt tādā gadījumā, ja apstrīdētā norma ir piemērota formāli, pienākums atlīdzināt apdrošinātājam visus tam sakarā ar apdrošināšanas atlīdzības izmaksām radušos zaudējumus esot arī personai, kura nav iesniegusi otru saskaņotā paziņojuma eksemplāru.

Pieteikuma iesniedzēja piekrīt tam, ka likumdevējs apstrīdēto normu pieņēmis, lai nodrošinātu OCTA likuma 36. panta otrās daļas 2. punktā noteiktā pienākuma – 10 dienu laikā no ceļu satiksmes negadījuma dienas iesniegt apdrošinātājam saskaņotā paziņojuma eksemplāru – izpildi. Tādējādi apdrošinātājam esot iespējams pārliecināties par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem.

Apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums esot noteikts ar likumu, un tam esot leģitīms mērķis – sabiedrības drošība. Likumdevēja izraudzītie līdzekļi esot piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, proti, apdrošinātājam esot tiesības celt regresa prasību pret otru ceļu satiksmes negadījumā iesaistīto personu. Vispārējās jurisdikcijas tiesu prakse norādot, ka apdrošinātāju regresa prasības vienmēr arī tiek apmierinātas. Tomēr apstrīdētās normas mērķis neesot transportlīdzekļa vadītāja sodīšana par saskaņotā paziņojuma neiesniegšanu. Piemērojot apstrīdēto normu, radusies tāda situācija, ka apdrošinātājs var iesniegt regresa prasību un tā tiek apmierināta tikai tāpēc vien, ka otra ceļu satiksmes negadījumā iesaistītā persona nav apdrošinātājam iesniegusi pēc būtības identisku tā dokumenta kopiju, kura oriģināls jau ir apdrošinātāja rīcībā. Šādā veidā apdrošinātāji varot nepamatoti iedzīvoties uz ceļu satiksmes negadījumā iesaistīto personu rēķina.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka pastāv citi, alternatīvi līdzekļi leģitīmā mērķa sasniegšanai. Proti, varētu paredzēt, ka tādā gadījumā, ja apdrošinātājam ir šaubas par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem, tam jāvērsas pie otras ceļu satiksmes negadījumā iesaistītās personas ar pieprasījumu iesniegt otru saskaņotā paziņojuma eksemplāru. Savukārt tad, ja šādu šaubu nav, neesot samērīgi uzlikt pienākumu otrai ceļu satiksmes negadījumā iesaistītajai personai segt visus zaudējumus, jo apdrošinātāja rīcībā jau esot pietiekama informācija, lai varētu pieņemt pamatotu un tiesisku lēmumu par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem. Tādējādi apdrošinātājam būtu tiesības celt regresa prasību tikai tad, ja pastāv pamatoti iemesli, līdzīgi kā tas ir citos OCTA likuma 41. pantā minētajos regresa prasības celšanas gadījumos, proti, celt regresa prasību tad, ja persona ar pretlikumīgām darbībām, piemēram, transportlīdzekļa vadīšanu apreibinošo vielu ietekmē, radījusi pamatu regresa prasības celšanai.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeima – uzskata, ka Satversmes tiesai ir pamats izbeigt tiesvedību lietā saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punktu.

Saeima 2017. gada 14. decembrī pieņēmusi grozījumus OCTA likumā, ar kuriem citstarp esot novērsta apstrīdētās normas neatbilstība Satversmes

105. pantam. Tāpēc vairs neesot iespējama tāda situācija, ka apstrīdētā norma tiek piemērota formāli, proti, regresa prasība tiek celta, ja nav iesniegts saskaņotā paziņojuma eksemplārs, kaut arī apdrošinātāja rīcībā jau ir visa nepieciešamā informācija vai arī šāda informācija vispār nav pieprasīta.

Lai apdrošinātājs varētu pilnvērtīgi veikt savus pienākumus, transportlīdzekļu vadītājiem esot noteikts pienākums paziņot apdrošinātājam par apdrošināšanas gadījuma iestāšanos, kā arī par visiem ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem. Apdrošinātāja un ceļu satiksmes negadījumā iesaistīto transportlīdzekļu vadītāju sadarbība esot viens no efektīvas civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas, citstarp sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas, sistēmas priekšnoteikumiem. Turklāt minētais pienākums esot nepieciešams, lai aizsargātu trešo personu intereses, nodrošinot ātru un efektīvu zaudējumu atlīdzības izmaksu.

Apdrošinātājam pirms apdrošināšanas atlīdzības izmaksas esot jāpārlicinās par apdrošināšanas riska iestāšanos. Lai pilnībā izprastu ceļu satiksmes negadījuma apstākļus un novērtētu zaudējumus, apdrošinātājam varot būt nepieciešams saņemt abus saskaņotā paziņojuma eksemplārus vai pieprasīt citu informāciju par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem, un ceļu satiksmes negadījumā iesaistītajām personām esot pienākums apdrošinātāja pieprasījumu izpildīt. Savukārt apdrošinātājam, lai tas varētu celt regresa prasību, pamatojoties uz to, ka nav iesniegts saskaņotais paziņojums, visupirms tas būtu jāpieprasa. 2017. gada 14. decembra grozījumi OCTA likumā paredzot, ka tikai tad, ja pēc apdrošinātāja pieprasījuma transportlīdzekļa vadītājs nebūs iesniedzis savu saskaņotā paziņojuma eksemplāru vai informāciju par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem, apdrošinātājs būs tiesīgs celt regresa prasību. Tādējādi esot novērsta iespējamība, ka regresa prasība tiek celta, kaut arī saskaņotā paziņojuma iesniegšanas termiņš nokavēts objektīvu iemeslu dēļ, nevis tādēļ, ka apdrošinātais nebūtu vēlējies sadarboties ar apdrošinātāju.

4. Pieaicinātā persona – tiesībsargs – uzskata, ka tiesvedība lietā nebūtu izbeidzama. Kaut arī ir pieņemti 2017. gada 14. decembra grozījumi OCTA likumā,

neesot novērsts Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskārums, kas radies apstrīdētās normas piemērošanas rezultātā.

Tiesībsargs piekrīt Pieteikuma iesniedzējas viedoklim, ka apstrīdētā norma nesamērīgi ierobežoja personai Satversmes 105. pantā noteiktās pamattiesības. Apdrošinātāja tiesības celt regresa prasību pēc būtības esot formālas un nesamērīgas ar sekām, kas tādējādi tiek radītas personai. Praksē esot gadījumi, kad ceļu satiksmes negadījuma apstākļi nav nedz strīdīgi, nedz neskaidri un viens saskaņotā paziņojuma eksemplārs ir pietiekams pamats, lai cietušajai personai izmaksātu apdrošināšanas atlīdzību. Tādējādi, pēc tiesībsarga ieskata, apstrīdētā norma neatbilst Satversmei, un par to liecinot arī Saeimas rīcība, proti, 2017. gada 14. decembra grozījumu OCTA likumā pieņemšana.

5. Pieaicinātā persona – Finanšu ministrija – pievienojas Saeimas atbildes rakstā norādītajam un uzskata, ka tiesvedība lietā būtu izbeidzama, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punktu.

Apdrošinātājs apņēmoties OCTA likumā noteiktajā kārtībā segt zaudējumus, kas ceļu satiksmes negadījuma rezultātā nodarīti cietušajai personai. Tomēr tas neatbrīvojot ceļu satiksmes negadījumā iesaistītā sauszemes transportlīdzekļa īpašnieku vai tiesīgo lietotāju no pienākuma pildīt savas saistības, tostarp paziņot apdrošinātājam par apdrošināšanas gadījuma iestāšanos. Šis pienākums apdrošinātājai personai saglabājoties visos gadījumos un nodrošinot to, ka apdrošinātājs, ar kuru šai personai noslēgts līgums, var laikus iegūt visu tam nepieciešamo informāciju, pārliecināties par riska iestāšanos un izmaksāt atlīdzību.

Ar 2017. gada 14. decembra grozījumiem OCTA likumā neesot atcelts apdrošinātāja pienākums izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību tikai tad, ja tas ir pārliecinājies par apdrošināšanas gadījuma iestāšanos un nodarīto zaudējumu apmēru. Tomēr tas, ka jebkura no ceļu satiksmes negadījumā iesaistītajām personām apzināti vai ilgstoši nesniedz apdrošinātājam tā pieprasīto informāciju, nevarot būt pamats tam, lai ceļu satiksmes negadījumā cietusī trešā persona ilgstoši nesaņemtu apdrošināšanas atlīdzību. Tāpēc apdrošinātājam jābūt paredzētām tiesībām celt

regresa prasību tad, ja transportlīdzekļa īpašnieks vai tiesīgais lietotājs ar to nesadarbojas.

6. Pieaicinātā persona – Tieslietu ministrija – piekrīt Pieteikuma iesniedzējas viedoklim par apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 105. pantam, taču atzīst, ka ar 2017. gada 14. decembra grozījumiem OCTA likumā šī neatbilstība ir novērsta.

Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas mērķis esot, pirmkārt, aizsargāt cietušo personu intereses, nodrošinot tām iespēju saņemt kaitējuma atlīdzību, turklāt iespējami īsā laikā, un, otrkārt, radīt zināmu drošību arī transportlīdzekļu īpašniekiem un vadītājiem, pasargājot no situācijām, kad tie nespēj atlīdzināt ievērojamus zaudējumus.

Pieteikuma iesniedzēja esot varējusi paļauties uz to, ka, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, tās īpašums un ekonomiskās intereses tiks aizsargātas. Likumdevējs varot paredzēt tādas izņēmuma situācijas, kad pēc apdrošināšanas gadījuma iestāšanās pat tad, ja apdrošināšanas prēmija jau ir izmaksāta, apdrošinātajai personai pašai ir jāsedz apdrošinātājam radušies zaudējumi. Tomēr šādas regresa prasības celšanas tiesības apdrošinātājam varot būt tikai likumā īpaši noteiktos gadījumos.

Tieslietu ministrija, vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, norāda, ka leģitīmo mērķi ir iespējams sasniegt ar personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Apdrošinātājam ir jābūt tiesīgam pieņemt lēmumu uz viena saskaņotā paziņojuma eksemplāra pamata. Savukārt tad, ja apdrošinātājam rodas šaubas par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem, tam vajagot būt tiesīgam pieprasīt otru saskaņotā paziņojuma eksemplāru vai papildu informāciju. Pamatojoties uz apstrīdēto normu, apdrošinātājs varējis celt regresa prasību pat tad, ja tam nebija nekādu šaubu par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem. Tādējādi kaitējums, kas nodarīts personai, pret kuru apdrošinātājs vērsies ar regresa prasību, pamatojoties uz to, ka nav iesniegts saskaņotais paziņojums, esot lielāks par sabiedrības gūto labumu.

7. Pieaicinātā persona – Finanšu un kapitāla tirgus komisija – norāda, ka civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu lietošanu primāri paredzēta cietušo personu interešu aizsardzībai, bet vienlaikus esot būtiska arī transportlīdzekļu īpašniekiem un tiesīgajiem lietotājiem, jo pasargājot tos no ievērojamiem zaudējumiem, kādi var rasties iepriekš neparedzētās situācijās.

Lai tiktu sasniegts OCTA likuma mērķis, iesaistītajām personām esot jāpilda šajā likumā noteiktie pienākumi. No šo pienākumu izpildes esot atkarīga civiltiesiskās apdrošināšanas sistēmas darbība un efektivitāte. Savukārt izvairīšanās no šo pienākumu pildīšanas varot novest pie tā, ka apdrošināšanas prēmijas palielinās un cietušo personu interešu aizsardzība tiek novēlota. Kā preventīvs līdzeklis OCTA likuma mērķu sasniegšanai rupju pārkāpumu gadījumā esot paredzētas apdrošinātāja tiesības celt regresa prasību.

Apdrošināšanas tiesībās esot spēkā princips, ka sauszemes transportlīdzekļa īpašniekam vai tiesīgajam lietotājam ir pienākums nekavējoties paziņot apdrošinātājam par apdrošināšanas riska iestāšanos. Šā pienākuma izpildi nodrošinot OCTA likumā noteiktās nelabvēlīgās sekas – apdrošinātāja tiesības celt regresa prasību. Ja transportlīdzekļa vadītājs, kas izraisījis ceļu satiksmes negadījumu, nepaziņo apdrošinātājam par apdrošināšanas riska iestāšanos, tad varot uzskatīt, ka viņš nemaz nevēlas izmantot sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu nodarīto zaudējumu segšanai.

Apdrošinātājam pirms apdrošināšanas atlīdzības izmaksāšanas esot jāpārlicinās par apdrošināšanas riska iestāšanos un jāpārbauda visi apstākļi. Abu saskaņotā paziņojuma eksemplāru un ar ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem saistītās informācijas saņemšana esot viens no priekšnoteikumiem tam, lai apdrošinātājs varētu pārlicināties par apdrošināšanas riska iestāšanos un veikt ar to saistīto apstākļu pārbaudi. Turklāt abu saskaņotā paziņojuma eksemplāru iesniegšana apdrošinātājam palīdzot novērst iespējamo krāpšanu.

8. Pieaicinātās personas – biedrība “Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs” un biedrība “Latvijas Apdrošinātāju asociācija” (turpmāk

– Biedrības) – piekrīt Saeimas atbildes rakstā norādītajam, ka tiesvedība lietā ir izbeidzama, kā arī norāda, ka 2017. gada 14. decembra grozījumi OCTA likumā bija nepieciešami un apstrīdētā norma bija precizējama, lai novērstu tās formālu piemērošanu.

Biedrības vērš uzmanību uz to, ka Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskārums radies viņas bezdarbības, turklāt apzinātas bezdarbības, rezultātā. Apdrošinātājam konkrētajā situācijā neesot bijis iespējas pārliecināties par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem un novērtēt, vai šā negadījuma rezultātā tiešām radušies tādi bojājumi, kādus norādījusi cietusī persona.

Lai apdrošinātājs varētu novērtēt ceļu satiksmes negadījuma rezultātā radušos zaudējumus un transportlīdzekļu bojājumus, kā arī pieņemt lēmumu par apdrošināšanas atlīdzības izmaksu, tā rīcībā vajagot būt pilnīgai informācijai par šā negadījuma apstākļiem. Šādu informāciju varot sniegt tikai ceļu satiksmes negadījumā iesaistīto transportlīdzekļu vadītāji. Turklāt apdrošinātājam šo informāciju vajagot saņemt pēc iespējas īsākā laikā. Apdrošinātājam abi saskaņotā paziņojuma eksemplāri esot nepieciešami ne tikai tādēļ, lai pārliecinātos par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem, bet arī tādēļ, lai pārliecinātos par to, ka saskaņotajā paziņojumā viena tā puse nav izdarījusi pašrocīgus labojumus. Turklāt praksē bieži vien mēdzot būt arī tā, ka viens saskaņotā paziņojuma eksemplārs ir labāk salasāms nekā otrs.

Apdrošināšanas tiesībās esot spēkā informēšanas atklāšanas princips. Apstrīdētā norma esot vērsta uz to, lai šis princips tiktu ievērots. Proti, apdrošinātājam esot paredzētas tiesības celt regresa prasību pret transportlīdzekļa vadītāju, kurš nav iesniedzis savu saskaņotā paziņojuma eksemplāru, jo tādējādi apdrošinātājs nav varējis operatīvi un vispusīgi izvērtēt ceļu satiksmes negadījuma apstākļus un pēc iespējas īsākā laikā pieņemt lēmumu par apdrošināšanas atlīdzības izmaksu. Tas saskanot arī ar apdrošināšanas tiesībās spēkā esošo informācijas pilnīgas izpaušanas principu. Proti, apdrošināšanas ņēmējam esot pienākums sniegt apdrošinātājam visas ar apdrošināšanas gadījumu saistītās ziņas, nemelojot vai nenoklusējot svarīgus faktus un apstākļus.

Apdrošinātājam katrā konkrētajā gadījumā esot pienākums izvērtēt, vai pastāv regresa prasības celšanas pamats. Regresa prasības celšanas tiesību izmantošana esot apdrošinātāja – privāttiesību komersanta – brīva izvēle. Tomēr Biedrības uzskata, ka apstrīdētā norma bija jāprecizē, lai nepieļautu tās formālas piemērošanas iespējamību.

Apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums esot piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai. Proti, apdrošinātājam esot nodrošināta iespēja saņemt vispusīgu informāciju par apdrošināšanas gadījumu, lai tas pieņemtu pamatotu lēmumu par apdrošināšanas atlīdzības izmaksu. Biedrības uzskata, ka nepastāv citi, alternatīvi līdzekļi pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanai. Apstrīdētā norma esot vērsta uz ātrāku apdrošināšanas atlīdzības izmaksu un tādējādi aizsargājot aizskartās ceļu satiksmes negadījumā cietušo personu intereses. Turklāt OCTA likumā noteiktais pienākums paziņot par apdrošināšanas gadījumu un attiecīgās regresa prasības celšanas tiesības neaizskarot arī zaudējumus nodarījušo personu tiesības. Labums, ko iegūst sabiedrība, esot lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu, jo ceļu satiksmes negadījumā cietušajām personām, kā arī valsts institūcijām esot iespēja OCTA likumā noteiktajā termiņā un kārtībā saņemt apdrošināšanas atlīdzību.

Secinājumu daļa

9. Saeima lūdz izbeigt tiesvedību lietā, jo apstrīdētā norma pēc 2017. gada 14. decembra grozījumu OCTA likumā spēkā stāšanās zaudējusi spēku.

Ja lietā ir izteikti argumenti, kas varētu būt pamats tiesvedības izbeigšanai, tie jāizvērtē visupirms (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 27. jūnija sprieduma lietā Nr. 2015-22-01 12. punktu*).

Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punkts noteic, ka tiesvedību lietā var izbeigt līdz sprieduma pasludināšanai ar lēmumu, ja apstrīdētā tiesību norma ir zaudējusi spēku. Šis punkts ir vērsts uz to, lai nodrošinātu Satversmes tiesas procesa ekonomiju un Satversmes tiesai nebūtu jātaisā spriedums lietās, kurās strīds vairs nepastāv (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2008. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. 2007-15-01 4. punktu*). Tomēr likums paredz Satversmes tiesai

iespēju izbeigt tiesvedību, bet ne pienākumu to darīt. Lietā apstrīdētās normas spēka zaudēšana pati par sevi ne vienmēr ir pamats tiesvedības izbeigšanai (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 29. marta lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2010-68-01 8. punktu*). Tāpēc Satversmes tiesai ir jāvērtē, vai tomēr nav kādi apsvērumi, kas liecina par nepieciešamību turpināt tiesvedību lietā (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 11. janvāra sprieduma lietā Nr. 2010-40-03 6. punktu*).

Tādējādi, lai uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punkta pamata lemtu par tiesvedības izbeigšanu, jānoskaidro: 1) vai apstrīdētā norma ir zaudējusi spēku un 2) vai nepastāv apstākļi, kas prasa tiesvedību turpināt (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 11. marta lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2014-33-01 6. punktu un 2017. gada 3. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-20-01 5. punktu*).

10. Lieta ierosināta par OCTA likuma 41. panta pirmās daļas 1. punkta “d” apakšpunkta (redakcijā, kas bija spēkā no 2007. gada 1. novembra līdz 2017. gada 15. decembrim) atbilstību Satversmes 105. pantam.

Pieņemot 2017. gada 14. decembra grozījumus OCTA likumā, apstrīdētā norma tika izteikta jaunā redakcijā. Gadījumos, kad ir grozīts normatīvā regulējuma saturs, bet apstrīdētās normas teksts no regulējuma nav izslēgts, Satversmes tiesai jānoskaidro veikto izmaiņu apjoms, lai secinātu, ka tiesību normas saturs pēc būtības ir mainījies. Pretējā gadījumā tiesību normu izdevējs varētu to tekstā izdarīt tikai redakcionālus grozījumus, kas vienmēr būtu uzskatāmi par formālu pamatu lūgt tiesvedības izbeigšanu lietā. Šāda situācija nonāktu pretrunā ar tiesiskas valsts principu, neveicinātu ne personas pamattiesību aizsardzību, nedz arī valsts vai sabiedrības interešu īstenošanu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 18. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2015-15-01 6. punktu un 2016. gada 12. septembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2015-23-01 8. punktu*).

Apstrīdētā norma noteic, ka apdrošinātājs ir tiesīgs iesniegt regresu prasību pret ceļu satiksmes negadījumu izraisījušo transportlīdzekļa vadītāju, ja tas nav iesniedzis aizpildītu saskaņoto paziņojumu šajā likumā noteiktajā kārtībā.

Savukārt OCTA likuma 41. panta pirmās daļas 1. punkta “d” apakšpunkts tā pašreizējā redakcijā noteic, ka apdrošinātājs ir tiesīgs iesniegt regresa prasību pret transportlīdzekļa vadītāju, kas ceļu satiksmes negadījumā nodarījis zaudējumus trešajai personai, ja tas nav iesniedzis aizpildītu saskaņoto paziņojumu apdrošinātājam pēc tā pieprasījuma, lai apdrošinātājs varētu pārliecināties par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem. Vienlaikus OCTA likuma 41. panta pirmās daļas 1. punkts tika papildināts ar “d¹” apakšpunktu, paredzot šādas apdrošinātāja tiesības, proti, tiesības iesniegt regresa prasību, arī tad, ja transportlīdzekļa vadītājs, kas ceļu satiksmes negadījumā nodarījis zaudējumus trešajai personai, nav sniedzis informāciju par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem apdrošinātājam pēc tā pieprasījuma, lai apdrošinātājs varētu pārliecināties par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem.

Likumdevējs ar 2017. gada 14. decembra grozījumiem OCTA likumā ir papildinājis tiesību normas tiesiskā sastāva tekstu ar papildu priekšnosacījumiem tam, lai iestātos apstrīdētajā normā paredzētās tiesiskās sekas – apdrošinātāja tiesības iesniegt regresa prasību. Šie priekšnoteikumi ir šādi: “pēc apdrošinātāja pieprasījuma” un “lai apdrošinātājs varētu pārliecināties par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem”.

Pēc 2017. gada 14. decembra grozījumu OCTA likumā stāšanās spēkā apdrošinātājam vairs nav tiesību iesniegt regresa prasību par saskaņotā paziņojuma eksemplāra neiesniegšanu, ja apdrošinātāja rīcībā jau ir visa nepieciešamā informācija vai no attiecīgā transportlīdzekļa vadītāja šāda informācija vispār nav pieprasīta (*sk. Saeimas atbildes rakstu lietas materiālu 44. lp.*). Tādējādi apstrīdētās normas saturs attiecībā uz apdrošinātāja tiesībām iesniegt regresa prasību ir mainījies pēc būtības.

Līdz ar to apstrīdētā norma ir zaudējusi spēku.

11. Konstitucionālo sūdzību persona iesniedz, lai aizstāvētu savas Satversmē noteiktās pamattiesības. Tādēļ, apsverot jautājumu par tiesvedības izbeigšanu lietā, Satversmes tiesai jāņem vērā nepieciešamība aizsargāt personām Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 12. februāra sprieduma lietā*

Nr. 2007-15-01 4. punktu). Par nepieciešamību turpināt tiesvedību lietā var liecināt tas, ka konstitucionālās sūdzības iesniedzējs ir lūdzis atzīt apstrīdēto normu par spēkā neesošu no kāda brīža pagātnē. Grozījumu izdarīšana normatīvajā aktā, kuras rezultātā apstrīdētā norma zaudē spēku, var nebūt pietiekama, lai novērstu visas negatīvās sekas, kas personai radās sakarā ar apstrīdēto normu. Satversmes tiesas spriedums var būt vienīgais tiesiskais ceļš, kādā konstitucionālās sūdzības iesniedzējs var turpināt savu aizskarto tiesību aizsardzību (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 18. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2015-15-01 7. punktu*).

Izskatāmā lieta ir ierosināta uz konstitucionālās sūdzības pamata. Pieteikuma iesniedzēja ir lūgusi Satversmes tiesu atzīt apstrīdēto normu par spēkā neesošu no 2015. gada 14. augusta, proti, no dienas, kad tika noslēgts apdrošināšanas līgums (*sk. lietas materiālu 9. lp.*).

Tiesvedības turpināšana lietā ir nepieciešama, lai tiktu nodrošināta Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizsardzība, izskatot lietu pēc būtības. Apstrīdētās normas spēka zaudēšana nevar tikt uzskatīta par pietiekamu pamatu tiesvedības izbeigšanai, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punktu, jo tā neatrisina lietā pastāvošo strīdu un nenovērš iespējamo personas pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to tiesvedība izskatāmajā lietā ir turpināma.

12. Apstrīdētā norma noteic, ka apdrošinātājs ir tiesīgs iesniegt regresa prasību pret transportlīdzekļa vadītāju, kas ceļu satiksmes negadījumā nodarījis zaudējumus trešajai personai, ja tas nav iesniedzis aizpildītu saskaņoto paziņojumu OCTA likumā noteiktajā kārtībā vai nav sniedzis informāciju par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem apdrošinātājam pēc tā pieprasījuma.

Satversmes tiesa vairākkārt norādījusi: ja apstrīdētā norma attiecas uz atšķirīgu situāciju kopumu, tad nepieciešams precizēt, ciktāl tā šo normu izvērtēs (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2009. gada 28. maija sprieduma lietā Nr. 2008-47-01 6. punktu un 2011. gada 19. decembra sprieduma lietā Nr. 2011-03-01 13. punktu*). Izskatot lietu pēc personas konstitucionālās sūdzības, Satversmes tiesas uzdevums ir izvērtēt tādas tiesību normas atbilstību augstāka

juridiska spēka tiesību normām, kura faktiski ir aizskārusi personas pamattiesības. Tādējādi būtiska nozīme ir piešķirama tieši lietas faktiskajiem apstākļiem, kuros apstrīdētā norma ir aizskārusi pieteikuma iesniedzēja pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 25. oktobra sprieduma lietā Nr. 2011-01-01 12. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējai apstrīdētā norma ir piemērota un regresa prasība ir apmierināta, jo viņa nebija iesniegusi aizpildītu saskaņoto paziņojumu OCTA likumā noteiktajā kārtībā. Līdz ar to Satversmes tiesa izvērtēs, vai apstrīdētā norma attiecībā uz apdrošinātāja tiesībām iesniegt regresa prasību tad, ja nav iesniegts aizpildīts saskaņotais paziņojums, atbilst Satversmes 105. pantam.

13. Satversmes 105. pants nosaka: “Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

13.1. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. pantam. Satversmes 105. pants paredz gan īpašuma tiesību netraucētu īstenošanu, gan arī valsts tiesības sabiedrības interesēs ierobežot īpašuma izmantošanu. Savukārt tā paša panta ceturtais teikums paredz, ka valsts īpašumu piespiedu kārtā drīkst atsavināt tikai sabiedrības vajadzībām, tas pieļaujams izņēmuma gadījumā uz atsevišķa likuma pamata, kā arī tad, ja īpašums tiek atsavināts pret taisnīgu atlīdzību (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. 2015-13-03 11. punktu*). Satversmes tiesa ir atzinusi, ka gadījumos, kad tiek apstrīdēta tiesību normas atbilstība visam Satversmes 105. pantam, jānosaka, atbilstība tieši kuram no šā panta teikumiem ir izvērtējama (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 13. oktobra sprieduma lietā Nr. 2014-36-01 15.1. punktu*).

Izskatāmās lietas prasījums ietilpst Satversmes 105. panta pirmo triju teikumu tvērumā, un izskatāmajā lietā netiek skarta īpašuma piespiedu atsavināšana

sabiedrības vajadzībām. Tādēļ lietas ietvaros apstrīdētā norma nav vērtējama Satversmes 105. panta ceturtā teikuma kontekstā.

Līdz ar to Satversmes tiesa izvērtēs apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem.

13.2. Satversmes 105. pants paredz visaptverošu mantiska rakstura tiesību garantiju. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka ar “tiesībām uz īpašumu” saprotamas visas mantiska rakstura tiesības, kuras tiesīgā persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas, kā arī dažādas ekonomiskās intereses (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 17.1. punktu un 2012. gada 7. jūnija sprieduma lietā Nr. 2011-19-01 9.1. punktu*).

Apdrošināšana ir pasākumu kopums, kas aptver mantiskās rezerves fonda izveidošanu un šā fonda līdzekļu izmantošanu, lai, izmaksājot apdrošināšanas atlīdzību, segtu zaudējumus vai atlīdzinātu kaitējumu, kas apdrošinātajai personai vai tās norādītai personai radušies apdrošināšanas gadījuma rezultātā (*sk.: Torgāns K. Saistību tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 442.–443. lpp.*). Satversmes tiesa, vērtējot OCTA likuma normu satversmību, ir atzinusi, ka OCTA ir īpašs apdrošināšanas veids, kas kalpo ceļu satiksmes negadījumos cietušo sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku mantisko interešu aizsardzībai (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 9. februāra sprieduma lietā Nr. 2003-21-0306 7. punktu*). Atbilstoši apdrošināšanas būtībai personas, noslēdzot apdrošināšanas līgumu, var paļauties, ka, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, to īpašums un ekonomiskās intereses tiks aizsargātas.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma paredz apdrošinātāja tiesības celt regresa prasību pret transportlīdzekļa vadītāju tikai uz tā pamata, ka nav iesniegts saskaņotais paziņojums. Pamatojoties uz apstrīdēto normu, ceļu satiksmes negadījumā iesaistītajai personai, kura nav iesniegusi aizpildītu saskaņoto paziņojumu, tiek uzlikts pienākums atlīdzināt apdrošinātājam visus zaudējumus, kurus tas cieš sakarā ar apdrošināšanas atlīdzības izmaksām. Tādējādi tiekot nepamatoti ierobežotas Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 105. pantā noteiktās pamattiesības (*sk. lietas materiālu 2. lp.*).

Savukārt pieaicinātā persona Finanšu ministrija norāda: tas vien, ka ir noslēgts OCTA līgums un apdrošinātājs apņēmis OCTA likumā noteiktajā kārtībā segt zaudējumus, kas ceļu satiksmes negadījumā nodarīti trešajai personai, neatbrīvo sauszemes transportlīdzekļa īpašnieku vai tiesīgo lietotāju no pienākuma pildīt saistības, kas izriet no apdrošināšanas līguma un OCTA likuma (*sk. lietas materiālu 107. lp.*). Arī pieaicinātā persona Finanšu un kapitāla tirgus komisija uzsver: ja transportlīdzekļa vadītājs vai tiesīgais lietotājs nepilda OCTA likumā noteiktos pienākumus un apdrošinātājs atlīdzinājis zaudējumus cietušajai personai, tad apdrošinātājs būtu tiesīgs vērst regresa prasību pret personu, kas ir atbildīga par zaudējumiem (*sk. lietas materiālu 105. lp.*).

Kā secinājusi Satversmes tiesa, tiesību normu nevar izprast ārpus tās piemērošanas prakses un tiesību sistēmas, kurā tā funkcionē (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 28. novembra sprieduma lietā Nr. 2014-09-01 20.2.2. punktu*). Turklāt Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Augstākajai tiesai ir būtiska loma tiesību normu interpretēšanā un piemērošanā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2012. gada 6. jūnija sprieduma lietā Nr. 2011-21-01 12. punktu*).

Izskatāmajā lietā Pieteikuma iesniedzēja pēc ceļu satiksmes negadījuma neiesniedza apdrošinātājam savu saskaņotā paziņojuma eksemplāru, tāpēc apdrošinātājs vērsās ar regresa prasību tiesā. Pamatojoties uz apstrīdēto normu, tiesa apdrošinātāja prasību apmierināja un no Pieteikuma iesniedzējas piedzina atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas radušies ceļu satiksmes negadījuma rezultātā.

No tiesu prakses izriet tas, ka apdrošinātāja celtā regresa prasība ir pamatota un apmierināma, ja ceļu satiksmes negadījumā iesaistītā transportlīdzekļa vadītājs nav iesniedzis aizpildītu saskaņoto paziņojumu (*sk., piemēram, Latgales apgabaltiesas 2017. gada 30. janvāra spriedumu lietā Nr. C26133815 un Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2017. gada 12. janvāra spriedumu lietā Nr. C28326116*). Arī Augstākā tiesa norādījusi, ka ceļu satiksmes negadījumā iesaistītā transportlīdzekļa vadītājam ir pienākums pašam nekavējoties ziņot apdrošinātājam par apdrošināšanas gadījuma iestāšanos. Šā pienākuma neizpilde ir pietiekams iemesls atzīt, ka regresa prasības celšana tiesā ir pamatota (*sk., piemēram, Augstākās tiesas 2012. gada 23. oktobra*

spriedumu lietā Nr. SKC-1746/12 un Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016. gada 31. augusta spriedumu lietā Nr. SKC-299/16).

Satversmes tiesa secina: apstrīdētā norma noteic, ka transportlīdzekļa vadītājam, kas ceļu satiksmes negadījumā nodarījis zaudējumus trešajai personai un nav iesniedzis aizpildītu saskaņoto paziņojumu OCTA likumā noteiktajā kārtībā, rodas tiesiskās sekas, proti, pienākums atlīdzināt apdrošinātājam apdrošināšanas gadījuma rezultātā radušos zaudējumus uz regresa prasības pamata. Apstrīdētajā normā ietvertais nosacījums “šajā likumā noteiktajā kārtībā” ir interpretējams sistēmiski, citstarp arī kopsakarā ar OCTA likuma 36. panta otrās daļas 2. punktu, kas nosaka pienākumu iesniegt apdrošinātājam aizpildītu saskaņoto paziņojumu 10 dienu laikā no ceļu satiksmes negadījuma dienas. Līdz ar to apstrīdētās normas teksts noteic, ka gadījumā, kad apdrošinātājs ir cēlis tiesā regresa prasību, ceļu satiksmes negadījumā iesaistītā transportlīdzekļa vadītājam, kurš nav iesniedzis aizpildītu saskaņoto paziņojumu, ir pienākums atlīdzināt apdrošināšanas gadījuma rezultātā radušos zaudējumus, un tādējādi ierobežo šīs personas tiesības uz īpašumu. Šo secinājumu apliecina arī vienveidīgā apstrīdētās normas piemērošanas prakse.

Tādējādi apstrīdētā norma ierobežo Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 105. panta pirmajos trijos teikumos noteiktās pamattiesības.

14. Lai izvērtētu Satversmes 105. pantā noteikto pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitāti, jānoskaidro:

- 1) vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu;
- 2) vai pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis;
- 3) vai pamattiesību ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007. gada 8. jūnija sprieduma lietā Nr. 2007-01-01 22. punktu*).

15. Lai izvērtētu to, vai Pieteikuma iesniedzējas tiesību uz īpašumu ierobežojums ir noteikts ar likumu, Satversmes tiesai jāpārbauda:

- 1) vai likums ir pieņemts, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību;

2) vai likums ir izsludināts un publiski pieejams atbilstoši normatīvo aktu prasībām;

3) vai likums ir pietiekami skaidri formulēts, lai persona varētu izprast no tā izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 2. jūlija sprieduma lietā Nr. 2015-01-01 14. punktu*).

Apstrīdētā norma ir pieņemta ar 2007. gada 27. septembra likumu “Grozījumi Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likumā”. Likuma projekts tika izskatīts trijos lasījumos. Likums tika pieņemts un 2007. gada 18. oktobrī izsludināts laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” Satversmē un Saeimas kārtības rullī noteiktajā kārtībā.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesību normai, kas ierobežo personas pamattiesības, jābūt gan pienācīgi saprotamai, gan paredzamai. Proti, normai jābūt formulētai pietiekami precīzi un skaidri. Normai jābūt formulētai tā, lai ļautu personām skaidri paredzēt precīzu noteikuma piemērošanas jomu un nozīmi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 15.2. punktu*). No apstrīdētās normas un OCTA likuma regulējuma kopumā transportlīdzekļa īpašnieks un tiesīgais lietotājs varēja izsecināt un paredzēt tiesiskās sekas gadījumā, ja viņš nebūs izpildījis tam likumā noteikto pienākumu, proti, nebūs iesniedzis aizpildītu saskaņotā paziņojuma eksemplāru. Pret šādu ceļu satiksmes negadījumā iesaistīto personu apdrošinātājs var vērst regresu prasību. Apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma formulējums ir pietiekami skaidrs. Persona var izprast no apstrīdētās normas izrietošā ierobežojuma saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas.

Lietas dalībnieki un pieaicinātās personas ir vienprātis un arī Satversmes tiesai nerodas šaubas par to, ka apstrīdētā norma pieņemta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, ir izsludināta un publiski pieejama atbilstoši normatīvo aktu prasībām, kā arī ir formulēta pietiekami skaidri.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu.

16. Ikviena pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojums tiek noteikts svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 22. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-19-01 9. punktu*).

Ja ir noteikti tiesību ierobežojumi, tad pienākums uzrādīt un pamatot šādu ierobežojumu leģitīmo mērķi Satversmes tiesas procesā visupirms ir institūcijai, kas izdevusi apstrīdēto aktu, konkrētajā gadījumā – Saeimai (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2014. gada 11. decembra sprieduma lietā Nr. 2014-05-01 18. punktu*). Saeima atbildes rakstā nav norādījusi pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi.

Satversmes tiesa vairākkārt atzinusi: ja Saeimas atbildes rakstā nav norādīts, kāds ir ar apstrīdēto normu noteiktā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis, Satversmes tiesai *ex officio* ir pienākums objektīvi izvērtēt visus lietas apstākļus un noskaidrot šāda mērķa esību vai – tieši pretēji – neesību (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007. gada 8. jūnija sprieduma lietā Nr. 2007-01-01 23. punktu un 2008. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2007-23-01 15. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja piekrīt tam, ka apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis. Proti, ar apstrīdēto normu tiek nodrošināta konstitucionālo vērtību aizsardzība un sabiedrības drošība (*sk. lietas materiālu 6. lp.*). Savukārt lietā pieaicinātās personas norāda, ka, vērtējot pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi, apstrīdētā norma jāvērtē kopsakarā ar OCTA likuma mērķi. OCTA likuma mērķis nav iedrošināt personas nepildīt tām likumā noteiktos pienākumus (*sk. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas viedokli lietas materiālu 103. lp. un Biedrību viedokli lietas materiālu 115. lp.*).

Atbilstoši Satversmes 68. panta nosacījumiem līdz ar Latvijas pievienošanos Eiropas Savienībai Eiropas Savienības tiesības ir kļuvušas par neatņemamu Latvijas tiesību sistēmas sastāvdaļu. Attiecīgi likumdevējam, pieņemot tādas tiesību normas, ar kurām nacionālajā tiesību sistēmā tiek ieviestas Eiropas Savienības direktīvu prasības, ir jāievēro vispārējie tiesību principi un citas Satversmes normas, kā arī Eiropas Savienības tiesību principi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 11. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2017-12-01 13. punktu*).

OCTA sistēma atbilstoši Eiropas Savienības normatīvo aktu prasībām kalpo mērķim aizsargāt cietušo trešo personu intereses, liekot nodrošināties pret neparedzamām sekām, kādas var rasties pēc ceļu satiksmes negadījuma. Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2009/103/EK (2009. gada 16. septembris) par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt savu atbildību kopumā ir vērsta uz ceļu satiksmes negadījumos cietušo personu tiesību aizsardzību. Saskaņā ar šīs direktīvas preambulas 2. punktu civiltiesiskās atbildības apdrošināšana mehānisko transportlīdzekļu izmantošanas sakarā ir jo īpaši svarīga Eiropas Savienības pilsoņiem – gan apdrošinātajiem, gan ceļu satiksmes negadījumos cietušajām personām. OCTA likuma mērķis ir aizsargāt ceļu satiksmes negadījumos cietušo trešo personu intereses un reglamentēt tiesiskās attiecības starp transportlīdzekļu īpašniekiem, tiesīgajiem lietotājiem un apdrošinātājiem sakarā ar transportlīdzekļu īpašnieku un tiesīgo lietotāju civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu.

Vienlaikus nozīmīga loma OCTA sistēmas efektīvas darbības nodrošināšanā ir apdrošinātājam, kuram ir tiesības veikt transportlīdzekļa īpašnieka vai tiesīgā lietotāja civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu. Proti, apdrošinātājs pēc ceļu satiksmes negadījuma izvērtē apdrošināšanas atlīdzības izmaksas pamatotību un citstarp arī katra ceļu satiksmes negadījumā iesaistītā transportlīdzekļa vadītāja atbildību par ceļu satiksmes negadījuma izraisīšanu. Ja konstatēta apdrošinātā transportlīdzekļa vadītāja civiltiesiskā atbildība, apdrošinātājs aprēķina apdrošināšanas atlīdzības apmēru, kas ir pamats lēmuma pieņemšanai par apdrošināšanas atlīdzības izmaksu cietušajam (*sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2012. gada 28. septembra spriedumu lietā Nr. SKC-369/2012*).

OCTA likuma 36. panta otrajā daļā ir noteikts ceļu satiksmes negadījumā iesaistītā transportlīdzekļa vadītāja pienākums paziņot par apdrošināšanas gadījuma iestāšanos apdrošinātājam un iesniegt aizpildītu saskaņoto paziņojumu, ja ceļu satiksmes negadījuma apstākļi ir fiksēti, izmantojot saskaņotā paziņojuma veidlapas. Tas, ka persona šo pienākumu nav izpildījusi un tādējādi apdrošinātājam nav pieejami abi saskaņotā paziņojuma eksemplāri, saskaņā ar apstrīdēto normu ir pamats regresa prasības celšanai.

Apstrīdētā norma nodrošina arī apdrošinātāja tiesību un interešu aizsardzību gadījumā, kad transportlīdzekļa vadītājs, kas ceļu satiksmes negadījumā nodarījis zaudējumus trešajai personai, nepilda tam OCTA likumā noteiktos pienākumus.

No iepriekš minētā izriet, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums atbilst Satversmes 116. pantā ietvertajam leģitīmajam mērķim – citu personu tiesību aizsardzība.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis – citu personu tiesību aizsardzība.

17. Izvērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, Satversmes tiesai jāpārbauda:

1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi;

2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem;

3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu.

Ja tiek atzīts, ka pamattiesību ierobežojums neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, tad tas neatbilst samērīguma principam un ir prettiesisks (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007. gada 16. maija sprieduma lietā Nr. 2006-42-01 11. punktu un 2014. gada 7. jūlija sprieduma lietā Nr. 2013-17-01 25. punktu*).

18. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai un to apliecina arī apstrīdētās normas piemērošana vispārējās jurisdikcijas tiesā (*sk. lietas materiālu 6. lp.*). Saeima atbildes rakstā uzsver, ka transportlīdzekļa vadītāja pienākums paziņot apdrošinātājam par apdrošināšanas gadījuma iestāšanos, kā arī par visiem ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem un šā pienākuma izpilde ir būtisks priekšnoteikums tam, lai apdrošinātājs varētu izpildīt savus pienākumus (*sk. lietas materiālu 42. lp.*). Apstrīdētā norma veicina to, ka apdrošinātājam ir pieejama informācija par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem un tādējādi apdrošinātājs var izpildīt tam noteikto pienākumu izvērtēt

apdrošināšanas riska iestāšanās apstākļus un nepieļaut nepamatotas izmaksas pēc ceļu satiksmes negadījuma (*sk. lietas materiālu 117. lp.*).

Viena no būtiskākajām saistībām, ko, noslēdzot apdrošināšanas līgumu, uzņemas puse, ir paziņošana apdrošinātājam par apdrošināšanas gadījuma iestāšanos. Šīs saistības izpilde nodrošina to, ka apdrošinātājs, ar kuru personai noslēgts apdrošināšanas līgums, var laikus iegūt visu informāciju, kas nepieciešama, lai apdrošinātājs varētu izpildīt tam no normatīvajiem tiesību aktiem un apdrošināšanas līguma izrietošos pienākumus (*sk., piemēram, Saeimas 2017. gada 21. novembra likumprojekta Nr. 1087/Lp12 anotāciju*). Tas saskan arī ar apdrošināšanas tiesībās spēkā esošo informācijas atklāšanas principu (*sk. likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 5. un 21. pantu un OCTA likuma 36. pantu*). Proti, apdrošinātājam ir svarīgi iegūt pilnīgu informāciju par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem, lai pārliecinātos par apdrošināšanas riska iestāšanos un pieņemtu lēmumu par apdrošināšanas atlīdzību.

Ceļu satiksmes negadījums var tikt fiksēts, tajā iesaistītajām personām aizpildot saskaņoto paziņojumu, kurā tās pašrocīgi norāda ceļu satiksmes negadījuma apstākļus, shēmu un ar šo negadījumu saistītos faktus. Ceļu satiksmes negadījumā iesaistīto transportlīdzekļu vadītāji šo paziņojumu aizpilda negadījuma vietā divos eksemplāros. Ja ceļu satiksmes negadījums ir fiksēts ar šo saskaņoto paziņojumu, tā iesniegšana apdrošinātājam ir veids, kā apdrošinātājs iegūst informāciju par ceļu satiksmes negadījumu un var izvērtēt, vai ir iestājies apdrošināšanas risks. Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas sistēmas efektīvas darbības priekšnosacījums ir apdrošinātāja sadarbība ar ceļu satiksmes negadījumā iesaistītajām personām. Tādējādi apdrošinātājs var objektīvi un taisnīgi izvērtēt ceļu satiksmes negadījuma apstākļus un lemt par apdrošināšanas atlīdzības izmaksu.

Likumdevējs OCTA likumā apdrošinātāja interešu aizsardzības labad kā izņēmumu ir noteicis apdrošinātāja tiesības celt regresu prasību pret transportlīdzekļa vadītāju, kas ceļu satiksmes negadījumā nodarījis zaudējumus trešajai personai. Proti, šāda prasība var tikt celta tikai pret tām personām, kuras tīši vai rupji pārkāpušas braukšanas aizliegumus (piemēram, vadot transportlīdzekli alkohola vai narkotisko vielu ietekmē vai arī bez atbilstošas vadītāja apliecības) vai kuras ar savu rīcību

kavējušas patiesības noskaidrošanu (*sk.: Torgāns K. Vingrinājums kursam "Tiesnešu tiesības" jeb par likuma burtu un garu. Jurista Vārds, 2018. gada 20. februāris, Nr. 8*). Apdrošinātāja tiesības celt regresa prasību citstarp noteiktas arī tādēļ, lai apdrošināšanas aizsardzība netiktu piešķirta tiem, kuri apdraud apdrošināšanas sistēmas darbību, patiesības noskaidrošanu (*sk.: Torgāns K. Regresa prasība OCTA apdrošināšanā. Grām.: Torgāns K. Civiltiesību, komerciesību un civilprocesa aktualitātes. Raksti 1999–2008. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2009, 578. lpp.*). Pretēja rīcība neatbilstu sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības būtībai.

Tādējādi tiek aizsargātas arī apdrošinātāja intereses, jo gadījumā, kad nav iesniegts otrs saskaņotā paziņojuma eksemplārs, apdrošinātājs var piedzīt zaudējumus no tā transportlīdzekļa vadītāja, kas ceļu satiksmes negadījumā nodarījis zaudējumus trešajai personai. Apstrīdētā norma pēc būtības nodrošina to, ka apdrošināšanas gadījumā iesaistītās personas pilda tām noteiktās saistības un sniedz apdrošinātājam informāciju par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem, iesniedzot aizpildītus abus saskaņotā paziņojuma eksemplārus. Savukārt personas pilda OCTA likuma 36. panta otrās daļas 2. punktā noteikto pienākumu iesniegt apdrošinātājam savu saskaņotā paziņojuma eksemplāru, lai apdrošinātājs pret tām neceltu regresa prasību un tām nevajadzētu segt apdrošinātājam radušos zaudējumus. Šādā veidā tiek sasniegts pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis.

Līdz ar to izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai.

19. Apstrīdētajā normā noteiktais tiesību ierobežojums ir nepieciešams, ja nepastāv citi līdzekļi, kuri būtu tikpat iedarbīgi un kurus izvēloties pamattiesības tiktu ierobežotas mazāk. Vērtējot to, vai leģitīmo mērķi var sasniegt arī citādi, Satversmes tiesa uzsver, ka saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru var sasniegt leģitīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija sprieduma lietā Nr. 2004-18-0106 secinājumu daļas 19. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka leģitīmo mērķi iespējams sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, proti, nosakot, ka apdrošinātājam

ir tiesības pieņemt lēmumu par apdrošināšanas atlīdzību uz viena saskaņotā paziņojuma eksemplāra pamata, bet gadījumā, ja apdrošinātājam rodas šaubas par informācijas patiesumu, tam jāvērsas pie otras ceļu satiksmes negadījumā iesaistītās personas (*sk. lietas materiālu 8. lp.*). Pieaicinātā persona Tieslietu ministrija ir līdzīgās domās un norāda, ka leģitīmo mērķi iespējams sasniegt ar personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, proti, likumā nosakot, ka apdrošinātājam gadījumā, kad viņam rodas šaubas par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem, jāvērsas pie ceļu satiksmes dalībnieka (*sk. lietas materiālu 143. lp.*).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tās uzdevums ir izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmē noteiktajām pamattiesībām, nevis aizstāt likumdevēja rīcības brīvību ar savu viedokli par racionālāko risinājumu. Tomēr Satversmes tiesa ir kompetenta pārbaudīt, vai likumdevējs, ierobežojot personas pamattiesības, ir pienācīgi izvērtējis tādu alternatīvu līdzekļu esību, kuri pamattiesības aizskartu mazāk (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2009-85-01 19. punktu*). Tāpat tiesa var norādīt, ka šādi alternatīvi līdzekļi pastāv (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 4. novembra sprieduma lietā Nr. 2005-09-01 14.3. punktu*). Satversmes tiesai spriedumā nav jānorāda visi iespējamie saudzējošākie līdzekļi. Konstatējot, ka ir kaut viens mazāk ierobežojošs līdzeklis, ir arī pamats atzīt, ka apstrīdētā norma nesamērīgi ierobežo pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2008-42-01 17.2. punktu*).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka par saudzējošāku līdzekli nevar atzīt tādu līdzekli, kas paredz noteikt pamattiesību ierobežojumu citām personām (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 14.2. punktu*). Vienlaikus, vērtējot, vai apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir nepieciešams, jāņem vērā personu tiesiskās attiecības, ko skar apstrīdētā norma, tostarp katra tiesisko attiecību subjekta tiesības un intereses. Apdrošināšanas mērķis ir aizsargāt arī apdrošinātās personas īpašuma tiesības, dodot iespēju nodrošināties pret neparedzamiem zaudējumiem. Savukārt apdrošinātājs šajās tiesiskajās attiecībās ir pakalpojuma sniedzējs. Apdrošinātājs izvērtē un atlīdzina zaudējumus, kas radušies ceļu satiksmes negadījuma rezultātā. Apdrošinātājam pēc

ceļu satiksmes negadījuma var būt nepieciešami abi saskaņotā paziņojuma eksemplāri, lai salīdzinātu tajos atspoguļoto informāciju un pārlicinātos par tās patiesumu, kā arī nepieļautu ar apdrošināšanu saistītu krāpšanu. Turklāt apdrošinātājam ir pienākums pieprasīt tam nepieciešamo informāciju, lai noskaidrotu ceļu satiksmes negadījuma apstākļus. Proti, likuma “Par apdrošināšanas līgumu” 24. panta otrās daļas 1. punktā noteikts apdrošinātāja pienākums pirms apdrošināšanas atlīdzības izmaksāšanas pārlicināties par apdrošināšanas riska iestāšanos. Savukārt no OCTA likuma 36. panta izriet apdrošinātāja tiesības pieprasīt informāciju par ceļu satiksmes negadījuma apstākļiem.

Tiesiskajās attiecībās starp apdrošinātāju un apdrošināto ir jāaizsargā arī apdrošinātāja tiesības uz īpašumu, savukārt apdrošinātais šajās tiesiskajās attiecībās iesaistās, lai aizsargātu savas tiesības uz īpašumu. Likumdevējam, radot tiesisko regulējumu, gadījumā, kad saduras divu vai vairāku privātpersonu tiesības, tās jālīdzsvaro tā, lai ikvienas personas pamattiesību ierobežojums būtu pēc iespējas mazāks.

Taisnīguma princips prasa panākt iespējami taisnīgāku līdzsvaru starp dažādu sabiedrības locekļu pretrunīgajām interesēm (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 15. marta sprieduma lietā Nr. 2009-44-01 23. punktu*). Privāttiesiskajās attiecībās starp apdrošinātāju un apdrošināto apdrošinātāja rīcībā parasti ir daudz lielāki resursi, piemēram, materiālie resursi un cilvēkresursi, nekā var būt transportlīdzekļa īpašnieka vai tiesīgā lietotāja rīcībā. Lai taisnīgi līdzsvarotu apdrošinātāja un apdrošinātā intereses, likumdevējam ir jāņem vērā šo tiesību subjektu nelīdzvērtīgā situācija (*sal.: Satversmes tiesas 2011. gada 27. janvāra sprieduma lietā Nr. 2010-22-01 13.3. punkts*). Tas nozīmē, ka likumdevējam ir jāizvēlas tādi līdzekļi, kas iespējami mazāk ierobežotu apdrošinātā tiesības un intereses, turklāt neuzliekot nesamērīgi lielu slogu apdrošinātājam.

No apstrīdētās normas pieņemšanas materiāliem neizriet, ka likumdevējs būtu izvērtējis tādu alternatīvu līdzekļu esību, kuri apdrošinātāja un apdrošinātā pamattiesības ierobežotu mazāk. Par to neliecina ne likumprojekta anotācija, ne Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas sēžu protokoli, nedz arī citi likuma pieņemšanas materiāli (*sk. lietas materiālu 68.–98. lp.*). Līdz ar to likumdevējs nav

pienācīgi izvērtējis tādu alternatīvu līdzekļu esību, kuri apdrošinātā pamattiesības aizskartu mazāk, bet arī apdrošinātājam neuzliktu nesamērīgi lielu slogu.

Pēc tam, kad izskatāmā lieta tika ierosināta Satversmes tiesā, likumdevējs atkārtoti vērtēja apstrīdētās normas ietekmi uz minēto personu grupu pamattiesībām. Likumdevējam uzskatot, ka praksē apstrīdētā norma tiek piemērota formāli, tika atzīts, ka tajā noteiktais nesamērīgi ierobežo apdrošinātās personas pamattiesības. Tāpēc likumdevējs nolēma, ka apstrīdētā norma ir grozāma, uzliekot apdrošinātājam papildu pienākumu – pieprasīt aizpildītu saskaņotā paziņojuma eksemplāru [*sk. Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas 2017. gada 21. novembra un 13. decembra sēžu audioierakstus lietas materiālos*].

Satversmes tiesa secina, ka pastāv saudzējošāks leģitīmā mērķa sasniegšanas līdzeklis. Apdrošinātājam noteiktais papildu pienākums, proti, pienākums pieprasīt aizpildītu saskaņotā paziņojuma eksemplāru, mazāk aizskar apdrošinātā pamattiesības un vienlaikus neuzliek nesamērīgi lielu slogu apdrošinātājam, ņemot vērā apdrošinātāja un apdrošinātā nelīdzvērtīgo situāciju. Tas ir uzskatāms par saudzējošāku līdzekli, ar kuru leģitīmo mērķi var sasniegt tādā pašā kvalitātē.

Līdz ar to apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. pantam.

20. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 32. panta trešo daļu tiesību norma, kuru Satversmes tiesa atzinusi par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai, uzskatāma par spēkā neesošu no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas, ja Satversmes tiesa nav noteikusi citādi. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 31. panta 11. punktu gadījumā, kad Satversmes tiesa kādu tiesību normu atzīst par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai, tai jānosaka brīdis, ar kuru attiecīgā norma zaudē spēku.

20.1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt apstrīdēto normu par spēkā neesošu no 2015. gada 14. augusta, proti, no dienas, kad tika noslēgts apdrošināšanas līgums.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, lemjot par brīdi, ar kuru apstrīdētā norma zaudē spēku, jāņem vērā, ka tās uzdevums ir pēc iespējas novērst pieteikuma

iesniedzēja pamattiesību aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-12-0103 25. punktu*).

Izskatāmajā lietā apstrīdētās normas piemērošanas rezultātā no Pieteikuma iesniedzējas ar tiesas spriedumu tika piedzīta atlīdzība par zaudējumiem, kas radušies ceļu satiksmes negadījuma rezultātā. Apstrīdētās normas atzīšana par spēku zaudējušu no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju ir vienīgā iespēja aizsargāt viņas pamattiesības. Par aizskāruma rašanās brīdi ir uzskatāma diena, kad uz apstrīdētās normas pamata tika uzsākta tiesvedība.

Līdz ar to apstrīdētā norma attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju atzīstama par spēkā neesošu no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

20.2. Nosakot konkrētu brīdi, ar kuru apstrīdētā norma zaudē spēku, Satversmes tiesa izvērtē arī to, vai pastāv kādi apsvērumi, atbilstoši kuriem apstrīdētā norma būtu jāatzīst par spēkā neesošu ar atpakaļejošu datumu ne tikai attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2009-43-01 34. punktu*).

Kaut arī apstrīdētā norma kopš 2017. gada 16. decembra vairs nav spēkā, tomēr tā tikusi piemērota tiesā laikā, kad bija spēkā, vai būtu jāpiemēro tiesā jau uzsāktā tiesvedībā, līdz ar to aizskarot arī citām personām Satversmes 105. pantā noteiktās pamattiesības. Lai aizsargātu arī šo citu personu pamattiesības, nepieciešams noteikt, ka apstrīdētā norma attiecībā uz personām, kurām tā tikusi piemērota tiesā vai tā būtu jāpiemēro tiesā jau uzsāktā tiesvedībā, zaudē spēku no šo personu pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

n o s p r i e d a :

atzīt Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma 41. panta pirmās daļas 1. punkta

“d” apakšpunktu (redakcijā, kas bija spēkā no 2007. gada 1. novembra līdz 2017. gada 15. decembrim) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam un attiecībā uz personām, kurām apstrīdētā norma tikusi piemērota vai būtu jāpiemēro tiesā, par spēkā neesošu no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja

I. Ziemele